

Bene János: A Mikeczek

Előadásom, vagy hozzászólásom az immár második kiadást is megért családtörténetről szól, mely visszanyúl az első nyíregyházi huszártalálkozóhoz, 1991-hez, amikor Mikecz István és Mikecz László a készülő huszárkiállítás számára felajánlották édesapjuk, vitéz Mikecz Kálmán volt nyíregyházi 4-es huszárezredes hagyatékát, elsősorban kitüntetéseit, háborús iratait, fényképeit. A későbbi huszártalálkozókön folytatott beszélgetések során aztán többször szóba került az a köztudott tény is, hogy a család felmenői között nagyon sok ismert szabolcsi személyiség, alispán, országgyűlési képviselő, sőt miniszter is volt, s 1927-ben Nyárády Mihály már meg is jelentetett egy rövid családtörténeti munkát. Időközben, hála a technikai fejlődésnek Mikecz László családjának tagjai az interneten tallózva, merő kíváncsiságból ütötték be a Mikecz nevet a keresőbe és nagy meglepetésére több mint száz név került elő az ország és a világ minden tájáról. Ez adta azután az ötletet a továbblépéshez. 2003. augusztus 16-án Budapesten Mikecz László és fiai család-találkozót szerveztek s igazán akkor szembesültek azzal a ténnyel, hogy a szabolcsi ág mellett egy igen terebélyes szentesi ág is létezik, mely szintén református vallású, és a családtagok közül sokan fontos szerepet töltöttek be Szentesen és Csongrád vármegyében: főbíró, főjegyző, szolgabírákat adva a közéletnek s valahol mélyen a családi tudatban az is élt, hogy a két ág valahogyan rokonságban van. Ezután keresett meg a család azzal, hogy az összegyűjtött anyagot megszerkesszem, kiegészítsem, s kiadásra kész állapotba hozzam. A nagyobb – és ismeretlenebb – falat a szentesi ág családfájának elkészítése volt, azon akkor mintegy 400, azonosított név szerepelt és természetesen jó néhány olyan adat is előkerült, melyek beillesztése egy későbbi időpontra, vagy éppen egy újabb nemzedék kutatóira vár. Amikor ezen ág adatait öntöttem végleges formába, keresett fel Mikecz László azzal a jó hírrel, hogy a kiterjedt levelezése folytán, Szabolcsban egy görög katolikus ág is létezik, s a rokonságot is össze lehet állítani. Ehhez már csak apró adalék, hogy a tengerentúlról is jelentkeztek Mikeczek, de ők horvátországi eredetet vallanak.

Az minden esetre tény, hogy 1434. december 29-én Zsigmond király adott ki címeres levelet egy Mikecz családnak, de arról egyelőre semmilyen adatunk nincs, hogy ez a család kapcsolódik-e, és hogyan a

most élőkhez. Vannak szellemes elképzelések, hogy talán a török elől húzódott a délvidéki család fel északra, Zemplénbe, Ungba, Beregbe és onnan ismét dél felé költözve tűntek fel Erdélyben és Szabolcs vármegyében. Őszintén szólva, ennek egyelőre semmi bizonyítékát nem találtuk.

Sokkal több adattal rendelkezünk a két főág szereplőiről. A szentesi ág az ősbibb, eredetét tekintve Erdélyből, Doboka vármegyéből származik. Ott nyert nemességet Apafi Mihály fejedelemtől 1686-ban az első ismertős, Mikecz András, aki később Bihar vármegyébe, utódai pedig a Csongrád vármegyei Szentesre költöztek. Az ott élő későbbi leszármazottak az 1810-es években kérték a vármegyétől nemességük elismerését. A megyéhez, majd a Helytartótanácsához küldött kérelmes levelet Doboka és Bihar vármegyékhez utasította a felsőbb hatalom. Ismerjük a Doboka vármegyei közgyűlés 1819. május 26-iki jegyzőkönyvének 60. számú bejegyzését, melyben azt írta a vármegye jegyzője, hogy a Csongrád vármegyei szentesi idősebb Mikecz Mihály és Mikecz János bemutatták a nemességük igazolásához szükséges irataikat, közöttük „...1686-ik Esztendőben Juliusnak 25-ik napján, boldog emlékezetű Apafy Mihály erdélyi fejedelemtől néhai Miketz András által mindkét ágon lévő maradékira nézve nyert nemesi címeres levelet...” Azt a dokumentumot még ugyanabban az esztendőben, tehát 1686. november 29-én a Bonchidán tartott közönséges megyegyűlésen kihirdették és a címeres levélre mint záradékot a kihirdetést rávezették. Mikecz András időközben Bihar vármegyébe költözött, a címeres levelet ott is megbizonyosították és kihirdették Diószegen 1723-ban. Az 1819-es megyegyűlési bejegyzés arról is szól, hogy az armálist kapott Mikecz Andrást eredetileg Czeglédinek hívták.

A Csongrád Megyei Levéltárban őrzött megyei közgyűlési jegyzőkönyvben olvashatjuk, hogy 1819. május 6-án a vármegye a bemutatott igazolások alapján elismerte a Mikecz család nemességét, Mikecz Mihályt és Mikecz Jánost pedig besorolták a vármegye nemesei közé. Arról viszont nem tudunk, hogy Mikecz András akkor milyen szolgálatokért kapta a nemességet, a címet viszont ismerjük, kardot tartó kar. A szentesi ág, nemes ugyan, de az anyakönyvi bejegyzések a családtagokat rendre szántóvetőként, igen kevésszer birtokosként említik – s inkább a város közéletében játszottak jelentősebb szerepet.

A XIX. század elején kiemelkedett közülük az a Mikecz Mihály, aki városi főbíróváig vitte, s mellette a református egyház főgondnoka. Az ő idejében épült az első emeletes épület, éppen a református iskola a városban. Erdemei elismerésére a késői utókor a XX. század elején utcát nevezett el róla. Szentes 1836-os örökváltsága után a városi tisztikarban megnőtt a család tagjainak száma, 1848-ban, majd utána a vármegyei második vonalban látunk viszont néhány Mikeczet, Mikecz Ferenc járási főszolgabíró, leszármazottai között pedig Szentes város főjegyzője is szerepel. A XX. században már megnőtt a nem földből, hanem a magasabb iskolai végzettségből élők száma, kiemelkedik egy katona, dr. Mikecz Béla állatorvos ezredes, aki Katonai Állatorvosi Főiskola parancsnoka 1922 és 1927 között, majd a magyar királyi csendőrség, legvégül a Ludovika Akadémia vezető állatorvosa. A későbbiekben jogtanácsos, agrármérnök, technikus, közalkalmazott képviseli a Mikeczeket Szentesen, Budapesten pedig egyetemi tanár, hivatásos diplomata is jelzi a család felfelé törekvését. Érdekes kontrasztra is találunk a családban. A konzervatív neveltetés mellett, bizonyosan azért, mert a kevés kivételtől eltekintve a család nem igazán a módosabb famíliák közé tartozott és mert Szentes is a Viharsarokban van, a földmunkás mozgalom sem hagyta érintetlenül a Mikeczeket, annyira, hogy a századfordulón két testvér (Mihály és János) kiváló kubikos bandagazda, ugyanakkor jó szervezőként a szociáldemokrata párt és a MÉMOSZ szervezői voltak. Az egyik fiából marxizmust oktató egyetemi tanár lett, bár nagyon sok konfliktussal, éppen a megőrzött tisztességes magatartása miatt, unokatestvére pedig az MDF egyik alapító tagja, s az Antall-kormány diplomatája volt.

Szerencsésebb és így könnyebb dolgunk lett a szabolcsi Mikeczekkel. A család a nemeslevelét előbb Erdélyben kereste, lévén a szabolcsi ágnek is erdélyi rokonsága. A levéltári beszélgetések eredményeként Czapárné Helmeczi Aliz kolléganőnk, addig kutakodott, amíg egyszer csak meglepő bejelentéssel élt, nemeslevél a nyíregyházi levéltárban van. A család azonnal ide utazott, s a rozoga állapotban lévő armálist meglátva, ott helyben döntöttek a restaurálás és fordítás költségeinek biztosításáról (ők kapták, többek között e nemes gesztusért a Pro Archivo emléklapot). A szépen restaurált, és magyarra átültetett levélből tudjuk, hogy az addig nemtelen Mikecz Mihályt, feleségét, Ács Ilonát, továbbá fiaikat, Mihályt, Jánost,

Sámuel és Istvánt, valamint leányukat, Erzsébetet az uralkodó a nemesség tagjai közé emelte. Címerüket pedig úgy határozta meg, hogy az egy jobbra vágató fekete ló legyen, a sisakrostélyra pedig egy kardot tartó kar kerüljön. Mindezt 1716. április 16-án rendelte el III. Károly császár, s ezen nemeslevelet 1717. január 8-án éppen a család lakhelyén, Kemecsen tartott megyegyűlésen hirdették ki és iktatták a Mikeczeket Szabolcs vármegye nemes családjai közé.

Ahogy a másik ágnál említettem, a Mikeczek Szabolcsban is a feltörekvő családok közé tartoztak. Nemességük kihirdetése után jó száz évvel már a vármegye tisztikarában egyre szaporodó számmal találjuk őket, az 1848-as szabadságharc kiváló, néha renitens parancsnokokat nevelt közülük, de a család felfutása igazán a dualizmus korára, utóregzéseiben pedig a XX. század első felére tehető. Nem véletlen az az anekdota sem, melyet a XIX. század végétől széltében-hosszában meséltek e hazában, hogy tudniillik, amikor I. Ferenc József Nyíregyházára látogatott (egyszer járt itt, vonaton átutazóban éjszaka, akkor sem szállt ki, de a történet „így hiteles”), a vasútállomáson fogadására felsorakozott a vármegye tisztikara. A főispán mutatta be az illusztris vendégnek a közigazgatás fontos személyiségeit, az alispánt, Mikecz, a főjegyzőt, Mikecz, főszolgabíró, Mikecz, árvaszéki elnök, Mikecz és így tovább és így tovább, de még az utolsó fogalmazó, a sor végén álló pelyhedző szakállú ifjú is Mikecz volt. Ezt hallva az uralkodó így reagált: „*Ah! Milyen fiatal és már Mikecz! Bravó!*” Egy család nevének ilyen említése talán nem is kell, hogy kommentárt kívánjon! És ott vannak köztük a sokszor emlegetett és ismert személyiségek, Mikecz István alispán, Mikecz Dezső alispán, akik a legnehezebb körülmények között, sokszor a távollévő főispán helyett hozva nehéz döntéseket vezették vármegyéjüket, például 1918-1919-ben. Az 1931-es, az úgynevezett Hunek-monográfiában meg egyenesen azt látjuk, hogy akkor az alispán Mikecz István, az árvaszék elnöke Mikecz László, a vármegye főorvosa dr. Mikecz Miklós, a Szabolcsi Központi Takarékpénztár vezérigazgatója dr. Mikecz Károly kormányfőtanácsos, de ott van a jónevű ügyvéd, az igazságügyi miniszteri székiigazgató Mikecz Ödön, akinek volt bátorsága, bár ő írta alá az I. zsidótörvényt, de végrehajtásának módosításaival szemben és az újabb diszkriminatív intézkedésekkel mint felsőházi tag rendszeresen interpellációval élt, s nem véletlen, hogy a háború után

még perbe sem fogták, vagy éppen Mikecz Kálmán huszárezredes, a katonai kötelességteljesítés egyik példája, aki még az I. világháború előtti kiképzés útmutatásán felnőve, a hagyományos magyar huszárszellem tanítását követve, a vakmerőségig kockáztatva, de lovasrohammal űzte ki állásaiból, a II. világháborúban utoljára, az ellenséges gyalogságot, bízva a maga és az általa kiképzett legénység helytállásában. Erre emlékezve 2003-ban, amikor Nyíregyházán a helyi huszárság jelentős személyiségeiről nevezett el utcákat a város, Mikecz Kálmán neve az első körben volt, s ma emléktábla hirdeti utcája elején nevét.

Nem sokkal ezelőtt azt kezdetem el mondani, hogy nemcsak ők... Jó emlékekkel szóltak Ramocsaházán Mikecz Tamásról, aki ott mintagazdaságot és munkalehetőséget teremtett, Kemecsen Mikecz Zoltánról, akinek gyógyszertára nemcsak a falusi értelmiség gyülekező helye, hanem a mindig segítő patikus lakhelye is volt.

E két nagy ág, a szentesi és szabolcsi mellett, még igen nagy a magukat Mikecznek nevező családok, famíliák száma. Történetük további kutatására az untilag ismert mondást lehet idézni: ezt a munkát egy időre csak abbahagyni lehet, de befejezni soha. Erre tudom buzdítani a családtörténeteket kutatókat is.